

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directie Europese en
Internationale Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 11 april 2018
Betreft Beantwoording inbreng Schriftelijk Overleg Landbouw- en Visserijraad
16 april 2018

Ons kenmerk
DEIZ / 18070485

Geachte Voorzitter,

Met brief beantwoord ik de vragen van de fracties van uw Kamer van 9 april jl. over onderwerpen op die geagendeerd zijn voor de Landbouw- en Visserijraad van 16 april 2018. De beantwoording van de overige vragen ontvangt u binnen de hiervoor gebruikelijke termijn.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Op de agenda voor de Raad staat het punt voedselverliezen en – verspilling geannoteerd, zo lezen de leden van de VVD-fractie. Kan de minister aangeven tegen welke Europese wettelijke belemmeringen Nederland aanloopt om voedselverspilling aan te pakken? Is de minister bereid om hiervan een inventarisatie te maken?

Een inventarisatie van Europese regelgeving die mogelijk voedselverspilling en voedselverliezen in de hand kan werken is recent door Europese Rekenkamer uitgevoerd. De resultaten van die inventarisatie zijn begin 2017 gepubliceerd. Ik ben zelf ook van plan hier nog een inventarisatie van te maken via de Taskforce Circular Economy in Food¹.

Een van de belemmeringen op Europees niveau betreft de wetgeving rond houdbaarheidsdata en meer in het bijzonder de beperkte lijst van producten die niet van een houdbaarheidsdatum voorzien hoeven te worden. Ik heb er bij Commissaris Andriukaitis op aangedrongen deze problematiek snel op te pakken. Daarom ook heb ik de Commissie geïnformeerd over de uitkomsten van onderzoek van Wageningen Food and Biobased Research hierover en over een voorstel voor een beoordelingssystematiek van Bureau Risicobeoordeling van de NVWA om te bepalen of producten wel of geen houdbaarheidsdatum behoeven.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken zal worden gepubliceerd en dat Nederland het voorstel zal beoordelen mede tegen de achtergrond van de bepalingen in het Regeerakkoord over oneerlijke

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 31 532, nr. 190.

handelspraktijken. Kan de minister aangeven wat haar visie is op dit onderwerp? Op welke manier dient de EU dit aan te pakken om de ongelijke verhoudingen recht te kunnen trekken? Kan de minister aangeven welke Europese acties nodig zijn om de Autoriteit Consument en Markt in Nederland erop toe te laten zien dat boeren en tuinders hogere prijzen ontvangen van afnemers die bovenwettelijke eisen stellen, bijvoorbeeld ten aanzien van duurzaamheid of dierenwelzijn? Wanneer kan de Kamer op dit punt concrete maatregelen zien?

De Commissie zal op 11 april naar verwachting haar Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken in betrekkingen tussen bedrijven in de voedselketen publiceren. We verwachten van boeren en tuinders dat ze duurzaam produceren, maar tegelijkertijd staat hun positie in de keten onder druk en ervaren boeren oneerlijke handelspraktijken. Dat neem ik serieus en wordt ook door het Kabinet onderkend zoals blijkt uit het Regeerakkoord. Ik vind het belangrijk dat boeren hun onderhandelingspositie kunnen versterken door krachten te bundelen om tegenwicht te bieden aan oneerlijke handelspraktijken. Het GLB biedt hiertoe extra mogelijkheden door de uitzonderingen die voor de agrosector zijn opgenomen. Deze uitzonderingsmogelijkheden zijn verruimd via de zogenaamde Omnibusverordening, maar zijn echter nog niet eenduidig. Daarom wil ik met de Commissie de discussie aangaan hoe nog verdere verduidelijking te bieden over de huidige uitzonderingen, en de Commissie oproepen voorstellen voor het nieuwe GLB duidelijke en ruime samenwerkingsmogelijkheden te creëren. Daarnaast onderzoek ik samen met de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe we ook op nationaal niveau nog meer ruimte kunnen bieden voor samenwerking. Het Regeerakkoord is daarbij leidend. Verder onderzoeken we hoe de aanpak van oneerlijke handelspraktijken verbeterd kan worden en hoe compensatie voor bovenwettelijke eisen gestimuleerd kan worden en welke rol daarbij past voor de ACM. Ik zal uw Kamer voor de zomer informeren over de nadere uitwerking van het regeerakkoord op deze punten.

De leden van de VVD-fractie lezen in de geannoteerde agenda over de workshop over de rol van in het wild levende dieren in het beheer van de diergezondheid, georganiseerd door het voorzitterschap en het bureau voor (beleids)technische bijstand en informatie-uitwisseling (TAIEX) van de Europese Commissie. Kan de minister hierop nader ingaan? Nederland heeft de vogelgriepsituatie aan de orde gesteld. Andere landen, zo begrijpen deze leden, hebben de Afrikaanse varkenspest aan de orde gesteld. Kan de minister aangeven welke punten en dilemma's er besproken zijn? Is hier ook aandacht geweest voor de wet- en regelgeving waar lidstaten tegenaan kunnen lopen bij de bestrijding of beheer van in het wild levende dieren?

Tijdens de bijeenkomst was er in het bijzonder aandacht voor ervaringen van lidstaten met Afrikaanse varkenspest en met name vanuit het perspectief van de jacht. Maar ook andere ziekten waarbij wilde dieren een rol spelen, zoals vogelgriep, brucella en chronic wasting disease, kwamen aan bod. Ook werd door de Europese Commissie aandacht besteed aan programma's waarmee onderzoek naar ziekten in wild gefinancierd kan worden. De presentaties waren vooral

technisch- wetenschappelijk van aard (over monitoring, epidemiologie en bioveiligheid) en hadden geen betrekking op regelgeving.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd naar het voorstel voor de aanpak van oneerlijke handelspraktijken van de Europese Commissie. Deze leden verwachten dat het kabinet voortvarend de afspraken die hierover in het Regeerakkoord zijn gemaakt, uitvoert en niet wacht op dit voorstel. Daarnaast hebben zij positieve verwachtingen ten behoeve van een betere en meer geharmoniseerde Europese aanpak. De leden van de CDA-fractie vragen de minister of zij verwacht positief te reageren op het commissievoorstel in lijn met de adequate aanpak van oneerlijke handelspraktijken waar het Regeerakkoord voor staat. Deze leden vragen de minister welke reactie zij verwacht op het voorstel van andere lidstaten.

De Europese Commissie heeft haar wetgevingsvoorstel voor oneerlijke handelspraktijken nog niet gepresenteerd. Of ik positief zal reageren op het Commissievoorstel zal ik beoordelen aan de hand van de uitgangspunten van het Regeerakkoord. Samen met de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat werk ik thans de modaliteiten uit om uitvoering te geven aan de betreffende afspraken in het Regeerakkoord. Hoe andere lidstaten gaan reageren op het Commissievoorstel hangt af van de concrete inhoud van de voorstellen. Bij het aannemen van Raadsconclusies over de positie van de boer in de voedselketen en het tegengaan van oneerlijke handelspraktijken in december 2016 hebben verschillende lidstaten zich positief uitgesproken over Europese kaderwetgeving om oneerlijke handelspraktijken te bestrijden.

De leden van de CDA-fractie vragen of in het kader van de aanpak van de Afrikaanse varkenspest ook gesproken is over het beheer van wilde zwijnenpopulaties. Hoe staat het met de verspreiding van wilde zwijnen in Nederland? Wat is hierover bekend? Wordt de gewenste populatiedichtheid van twee zwijnen per 1000 hectare voor Veluwe en Limburg niet overschreden? Welke mogelijkheden ziet de minister voor een effectiever populatiebeheer gezien de dreiging van de Afrikaanse varkenspest? Is het mogelijk om bewegingsjacht, zoals beschreven in artikel 3.33 van de Natuurbeschermingswet, te verruimen?

Het beheer van de wilde zwijnenpopulaties in Nederland is met de Wet natuurbescherming een verantwoordelijkheid van de provincies en niet van het Rijk. De provincies kunnen door deze wet ontheffingen verlenen om m.b.v. faunabeheermaatregelen het aantal wilde zwijnen te beperken. Provincies zetten in op een schadegestuurde aanpak. Specifieke vragen over migratie en populatiedichtheid kunnen aan de betrokken provincies worden gesteld.

De verspreiding van Afrikaanse varkenspest (AVP) over grote afstanden is een gevolg van menselijk handelen. Door hygiënemaatregelen kunnen varkenshouders, transporteurs en jagers de kans op introductie in Nederland zo

klein mogelijk maken. De kans dat de ziekte via migratie van wilde zwijnen wordt binnengebracht wordt op dit moment als laag ingeschat.

Bij een besmetting van AVP in wilde zwijnen, maar ook bij gehouden varkens, zullen betrokken provincies worden betrokken in de bestrijding van de ziekte.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben een aantal vragen over voedselverspilling. Een wijziging van Europese wetgeving ten aanzien van ten eerste houdbaarheidsdata, ten tweede 'former foodstuffs' en ten derde het diermeelverbod kan een belangrijke bijdrage leveren aan het tegengaan van voedselverspilling. Deze leden willen graag weten wat op deze drie punten de stand van zaken is en wat de concrete inzet is van Nederland. Hoe beoordeelt Nederland de voortgang van dit dossier sinds het Nederlandse voorzitterschap in inhoudelijke termen?

Voor wat betreft mijn inzet met betrekking van de houdbaarheidsdata verwijs ik naar het antwoord op de vraag van de VVD-fractie. In aanvulling daarop kan ik aangeven dat de Commissie besloten heeft om onder het EU-Platform on Food Losses and Food Waste een vierde subgroep in te stellen dat zich speciaal zal bezig houden met dit onderwerp met als doel de Commissie te adviseren hoe hier mee om te gaan.

'Former foodstuffs' verwijst naar een Europese discussie over de interpretatie van verschillende regelgeving waarmee het gebruik van voormalige levensmiddelen in diervoeders samenhangt. Het gaat daarbij niet om aanpassing van regelgeving, maar om het verschaffen van duidelijkheid over de samenhang van bestaande regelgeving. Wanneer voedselverspilling uiteindelijk niet valt te voorkomen omdat levensmiddelen niet meer geschikt zijn voor humane consumptie, is het wenselijk een product als grondstof zo hoog mogelijk te verwaarden. Verwerking in diervoeder is dan een volgende hoogwaardige toepassing. De Europese Commissie is van plan in 2018 een interpretatiedocument te publiceren dat een hoop onduidelijkheid voor bedrijven weg zal nemen en een level-playingfield tussen lidstaten zal bevorderen. Op hoofdlijnen zal de uitkomst zijn dat verwerking van voormalige levensmiddelen in diervoeder mogelijk is, mits het product aan de diervoederregelgeving voldoet en de tracement en borging van de voedselketen op orde is. Er mogen immers geen risico's voor mens, dier en milieu ontstaan door gebruik van producten die niet geschikt zijn om in diervoeder te verwerken. Voor (met name kleine) bedrijven is binnen de bestaande regelgeving ruimte gezocht om het zo makkelijk mogelijk te maken om aan de voorwaarden te voldoen.

Nederland is van mening dat het diermeelverbod dat is ingesteld om de verspreiding van BSE tegen te gaan, inmiddels op een verantwoorde manier en met de nodige waarborgen, versoepeld kan worden voor varkens- en pluimveevoeders. Nederland heeft er bij de Europese Commissie op aangedrongen

zo snel mogelijk met een voorstel te komen dat de toepassing van diermelen voor varkens en pluimvee weer mogelijk maakt.

Voorts vragen de leden van de D66-fractie of Nederland is voorbereid op een uitbraak van de varkenspest. Wanneer is de meest recente oefening geweest met aangrenzende Duitse deelstaten ten aanzien van de bestrijding van dierziekten?

Nederland is voorbereid op een uitbraak met varkenspest, zowel de klassieke als de Afrikaanse. De NVWA heeft ervaring met het bestrijden van besmettelijke dierziekten. De NVWA heeft in 2014 enkele malen op locatie geoefend om een uitbraak van Afrikaanse varkenspest (AVP) te bestrijden en op het ministerie van LNV is in 2015 een grote oefening gehouden voor AVP, met diverse stakeholders. Daarnaast zijn waakvlamcontracten met bedrijven afgesloten om in geval van een uitbraak materiaal en menskracht te kunnen leveren. In het beleidsdraaiboek en uitvoeringsdraaiboek van de NVWA staan de beleidslijnen en uitvoering in detail beschreven. Er is een monitoringprogramma voor AVP bij wilde zwijnen in Nederland. De laatste gemeenschappelijke oefening met Duitsland was in 2013. Deze oefening had betrekking op mond- en klauwzeer. In februari jl. is een studiedag over AVP gehouden waarin enkele Duitse deelstaten, België, Luxemburg, Frankrijk en Nederland ervaring en kennis hebben uitgewisseld over wilde zwijnenbeheer, monitoring en bestrijding van de AVP.

De samenwerking met de Duitse overheid is goed, zoals ook blijkt uit de bestrijding van vogelgriep. Beide overheden informeren elkaar tijdig en uitgebreid over bestrijdingsplichtige dierziekten en de dierziektesituatie in hun land.

Ten aanzien van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken hebben de leden van de D66-fractie tot slot de volgende vragen: Hoe ziet de minister deze richtlijn in het licht van het Regeerakkoord? Welke oneerlijke handelspraktijken in de levensmiddelenketen ziet de minister in Nederland eventueel in aanmerking komen om op Europees niveau aangepakt te worden middels dit voorstel? Op welke wijze denkt de minister dat dit voorstel leidt tot versterking van de positie van de boer in de keten?

De Europese Commissie heeft haar wetgevingsvoorstel voor oneerlijke handelspraktijken nog niet gepresenteerd. Ik zal het Commissievoorstel beoordelen aan de hand van de uitgangspunten uit het Regeerakkoord. Ik vind het daarbij van belang dat de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken aansluit op de uitgangspunten van het Regeerakkoord en waar mogelijk rekening houdt met initiatieven die er al zijn, zoals de Gedragscode Eerlijke Handelspraktijken Agrofood. Deze laatste biedt mijn inziens goede aanknopingspunten voor de discussie over wat onder oneerlijke handelspraktijken zou kunnen worden verstaan. Of en hoe het voorstel leidt tot versterking van de positie van de boer in de keten, kan ik pas bezien zodra de inhoud van het Commissievoorstel bekend is gemaakt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie vinden dat Nederland en de EU meer zouden moeten doen om voedselverspilling tegen te gaan. In de geannoteerde agenda schrijft de minister: "Ondanks deze inspanningen is verdere intensivering nodig, omdat het weerbarstige en complexe problematiek betreft." Deze leden onderschrijven dit en zouden graag een concretere toelichting van de minister krijgen. Aan welke intensiveringsmaatregelen denkt de minister concreet? Wat wordt de inzet van de minister in deze discussie? Graag ontvangen de leden van de GroenLinks-fractie een nadere toelichting. Is de minister voornemens proactief, concrete voorstellen te doen voor het in Europees verband terugdringen van voedselverspilling? Staat de minister daarbij ook open voor verplichtende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het Franse verbod voor supermarkten om voedsel weg te gooien?

Bij een weerbarstig en complex probleem als voedselverspilling is een gezamenlijke benadering, aanpak en inspanning noodzakelijk. In Nederland heeft dit vorm gekregen in de vorig jaar gelanceerde Taskforce Circular Economy in Food (TCEF) waarin bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, wetenschap en overheid samenwerken om de doelstelling – halvering van de voedselverspilling in 2030 (SDG 12.3) – te realiseren. Recent heb ik uw Kamer de gezamenlijke agenda van de TCEF toegestuurd. Een van de acties betreft de houdbaarheidsdata en uitbreiding van de lijst van producten die hiervan vrijgesteld zouden moeten zijn. Eind november vorig jaar heb ik hiervoor persoonlijk aandacht gevraagd bij Commissaris Andriukaitis, in het kader van zijn bezoek aan de Verspillingsfabriek in Veghel. Verder zet Nederland zich in de verschillende werkgroepen van de Commissie over voedselverspilling en aanverwante zaken proactief in om samen met de Europese Commissie en de lidstaten oplossingen te vinden voor de voedselverspilling. Tenslotte is Wageningen Research coördinator van het grote Europese onderzoeksproject Refresh, dat de inspanningen van de Commissie en de EU voedt met wetenschappelijke informatie.

Voor wat betreft de voedselverspilling bij supermarkten, geven de resultaten van de vrijwillige samenwerking tussen de Alliantie Verduurzaming Voedsel en Voedselbanken Nederland op dit moment geen aanleiding tot verplichtende maatregelen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

Betreffende de Verordening Meerjarenplan Westelijke Wateren stellen de leden van de SP-fractie zich op het standpunt dat het uitgangspunt van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid primair het spoedige herstel van alle visstanden zou moeten zijn, en niet gelijke behandeling tussen visserijregio's zoals de minister in haar brief van 5 april lijkt te suggereren. Deze leden wijzen erop dat de lidstaten en de Europese Commissie zich hebben gecommitteerd om in 2020 alle vissoorten onder het zogenaamde Maximum Sustainable Yield te laten vallen. Dit voorstel lijkt het praktisch onmogelijk te maken deze ambitie waar te maken en staat dus haaks op EU-beleid. Hoewel het aantal vissoorten dat onder

quotering valt wordt uitgebreid tot 16 vissoorten is dit nog steeds beduidend minder dan in eerdere Europese ambities en afspraken vastgelegd. De leden van de SP-fractie roepen de minister op te pleiten voor meer ambitie conform de eerder genoemde afspraak.

Ook voor mij staat duurzaam beheer van de visbestanden voorop, in alle visserijregio's. Ik onderschrijf de doelstelling om de 'Maximum Sustainable Yield' (MSY) in uiterlijk 2020 te bereiken. In de onderhavige ontwerpverordening is dit alleen van toepassing op de doelsoorten in de visserij. Hiernaast zijn in het Meerjarenplan beheermaatregelen voorzien voor de bijvangstsoorten conform het best beschikbare wetenschappelijk advies. Indien onvoldoende wetenschappelijke kennis beschikbaar is, is het voorzorgsprincipe voorzien. Met in achtnaam van de beschikbare kennis kan ik deze ambitie onderschrijven, conform mijn inzet in de afgeronde discussie rond het Meerjarenplan Noordzee. Deze laatste wacht alleen nog op formele afronding.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de fractie van de ChristenUnie waarderen de voortrekkersrol die Nederland neemt om voedselverliezen en -verspilling tegen te gaan. Wat vindt de minister van de voortgang in de EU met betrekking tot het tegengaan van voedselverspilling? Wanneer wordt het actieplan verwacht van de werkgroep die op initiatief van de Europese Commissie is ingesteld?

De 'subgroup on date marking', die de Europese Commissie heeft ingesteld, zal naar verwachting medio 2019 zijn werkzaamheden afronden, waarna het EU-Platform on Food Losses and Food Waste deze als advies aan de Commissie zal voorleggen. Voor nadere beantwoording verwijs ik u naar de beantwoording van bovenstaande vragen van de fractie GroenLinks.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben een vraag over de Europese inzet met betrekking tot de aanpak van voedselverliezen en -verspilling. Deze leden vinden het belangrijk dat de Europese Commissie zich vooral richt op de aanpak van elementen in de Europese regelgeving die voedselverspilling bevorderen. De in de geannoteerde agenda genoemde rapportage is hier niet heel duidelijk over. Gaat de minister, indien nodig, pleiten voor aanpassing van de Europese levensmiddelenverordening en etiketteringsregels om ervoor te zorgen dat deze regels voedselverspilling niet onnodig bevorderen?

Indien aanpassing van de Europese levensmiddelenverordening en etiketteringsregels gewenst is en dit ook kan zonder dat concessies worden gedaan op het gebied van voedselveiligheid, dan zal ik dit samen met mijn collega van VWS zeker bepleiten.

**Directie Europese en
Internationale Zaken**

Ons kenmerk
DEIZ / 18070485

Voor nadere beantwoording verwijs ik u naar de beantwoording van
bovenstaande vragen van de fracties van VVD, D66 en GroenLinks.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit